

2013-10-18

Camilla Hertil Lindelöw
Stockholms universitetsbibliotek

Open Access-artiklar publicerade vid Stockholms universitet 2012, fördelade på fakulteter och institutioner

Inledning

Stockholms universitets dåvarande rektor, Kåre Bremer, undertecknade 2006 den så kallade Berlin-deklarationen, ”Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities”¹. I deklarationen nämns bland annat följande: ”Our mission of disseminating knowledge is only half complete if the information is not made widely and readily available to society”². Den här rapporten är sammanställd i syfte att kartlägga Stockholms universitets (SU:s) statistik för OA-artiklar, och därmed synliggöra i vilken utsträckning SU:s forskning är tillgänglig.

Stockholms universitetsbibliotek (SUB) har i sin verksamhetsplan för 2013-2015 pekat ut OA-publiceringen som en av totalt fem strategiska frågor³. SUB har också övertagit ansvaret för förlagsverksamheten vid SU⁴. Syftet med förlagsarbetet blir att ”tillhandahålla en plattform för kvalitetsgranskad OA-publicering”⁵. En kartläggning av SU:s OA-publicering samt uppföljning ger SUB statistik som kan utgöra underlag för det framtida arbetet. Ett sådant statistiskt underlag kan också vara en del i att påbörja en analys av vilka publiceringskanaler som fakulteter, institutioner och enskilda ämnen väljer. SUB kan då anpassa OA-arbetet och publiceringstjänsterna till olika målgrupper. Statistiken ger vidare en bild av hur SU placerar sig nationellt samt internationellt. Rapporten kan vidare användas som ett första steg i att kartlägga den totala OA-publiceringen vid SU. En sådan kartläggning kan användas av ledningen i utvärdering av uppställda mål. Utöver det som redan nämnts kan

¹ <http://www.sub.su.se/publicera/open-access.aspx>

² <http://oa.mpg.de/lang/en-uk/berlin-prozess/berliner-erklarung/>

³ Verksamhetsplan 2013-2015, http://www.sub.su.se/media/714471/sub_verksamhetsplan_2013-2015.pdf

⁴ Rektorsbeslut, Dnr SU 31-0358-12, http://www.sub.su.se/media/723729/rf_beslut_samordning_f_rlag_121220.pdf

⁵ Se verksamhetsplanen, not 2

även finansiärer vara intresserade då de i allt högre grad arbetar med uppföljning av sina OA-krav.

Rapporten är upplagd enligt följande: I avsnittet om Data och metoder redogörs för de databaser och avgränsningar som gjorts. Resultaten presenteras i ett eget avsnitt och sist följer en diskussion om resultatet, avgränsningarnas påverkan och reflektioner för framtida arbete. I en bilaga presenteras alla OA-tidskrifter som SU:s forskare publicerat sig i under 2012.

Data och metoder

Data i den här rapporten består av refereegranskade tidskriftsartiklar⁶ författade av forskare vid SU 2012, insamlade i DiVA⁷. Dubblettkontroll har gjorts i Microsoft Excel 2013.

Data fördelades på fakultet⁸ och institution ur Name-fältet i DiVA. 51 artiklar saknade fakultetstillhörighet⁹ och räknades bort ur materialet¹⁰. OA-artiklar och artiklar indexerade i Web of Science (WoS) filtrerades fram. Med OA-artikel avses här artikel som publicerats i tidskrift som är indexerad i Directory of Open Access Journals (DOAJ)¹¹ Artiklar indexerade i Web of Science får ett ISI-nummer i DiVA och kan på så sätt filtreras fram.

Genom fördelningen på fakultet och institution kan samma artikel förekomma på flera ställen i resultatet då det i artiklar med flera författare också kan förekomma flera fakulteter/institutioner.

Resultat

Totalt gavs det ut 2454 publikationer av typen refereegranskad *artikel i tidskrift* och refereegranskad *artikel, forskningsöversikt* vid de fyra fakulteterna inom SU 2012, se tabell 1. Av dessa var 289 OA-artiklar (artiklar i DOAJ-tidskrifter), vilket motsvarar 11,8 procent av den totala publiceringen, se figur 1. Mängden artiklar hos de olika fakulteterna skiljer sig åt

⁶ Består av refereegranskade publikationer publicerade 2012 av typen ”Artikel i tidskrift” och ”Artikel, forskningsöversikt” i kategorin *Publication type* i DiVA.

⁷ www.diva-portal.org

⁸ Humanistiska fakulteten (HUM), Juridiska fakulteten (JUR), Naturvetenskapliga fakulteten (NAT) samt Samhällsvetenskapliga fakulteten (SAM).

⁹ Dessa är publicerade vid Stockholm Resilience Centre (SRC). Jag har valt att utesluta SRC här eftersom fokus är på de fyra fakulteterna. Vid framtida arbete bör de redovisas också för att det visar sig i resultatet att de ibland klassas som Naturvetenskaplig fakultet, ibland inte.

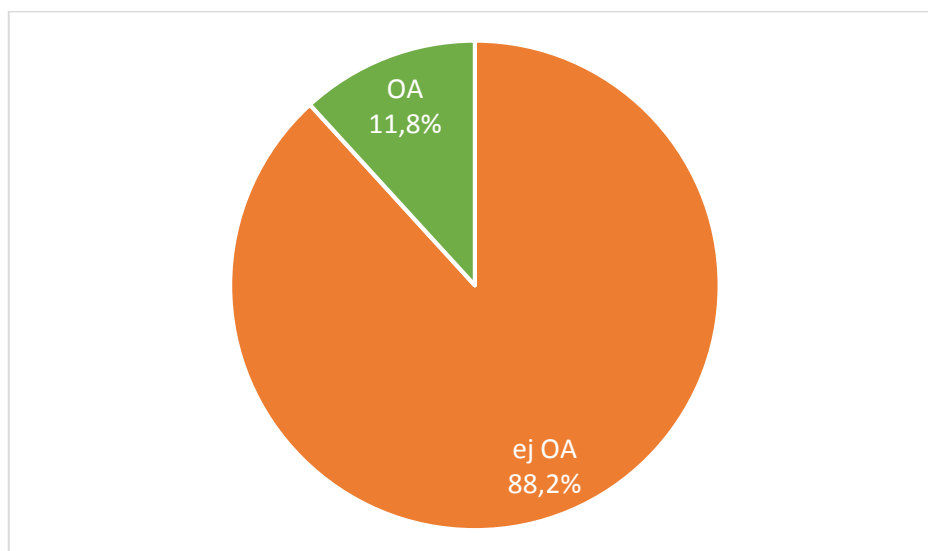
¹⁰ Skillnaden i den totala OA-statistiken är mycket liten, 11,4 % OA-artiklar inräknat dem mot 11,8 % utan dem.

¹¹ www.doaj.org

markant. Särskilt JUR sticker ut med lägst antal artiklar samt inga OA-artiklar enligt de uppställda kriterierna.

Tabell 1. Fördelning av refereegranskade artiklar 2012 för fakulteterna. Procenttal inom parentes.

Fakultet	ej OA	OA	Totalt
HUM	228 (90,5)	24 (9,5)	252 (100)
JUR	24 (100)	0 (0)	24 (100)
NAT	1324 (88,1)	178 (11,9)	1502 (100)
SAM	589 (87,1)	87 (12,9)	676 (100)
SU	2165 (88,2)	289 (11,8)	2454 (100)

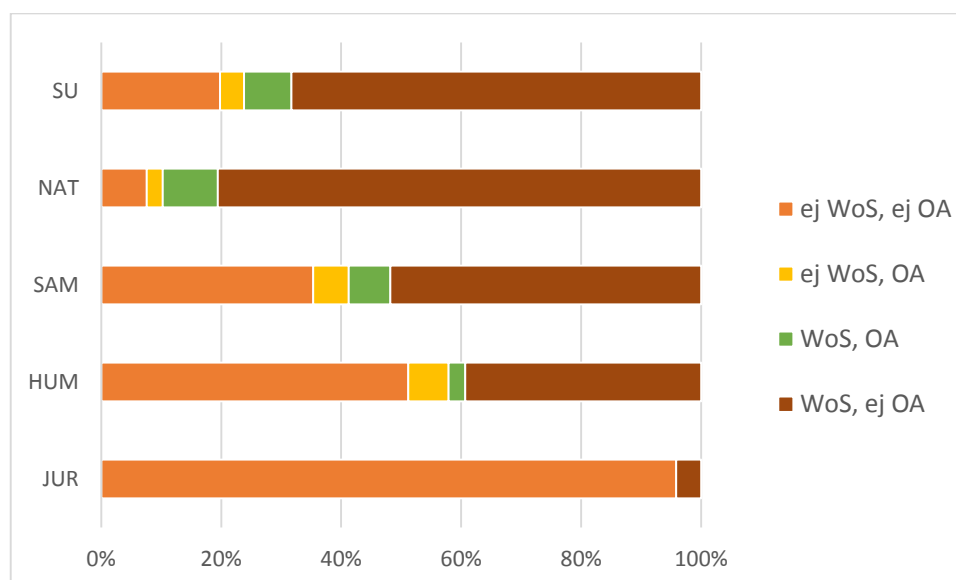

Figur 1: Andel refereegranskade artiklar som finns tillgängliga Open Access (Urval DOAJ) av samtliga refereegranskade artiklar vid SU 2012.

Skillnaderna mellan fakulteterna består vid uppdelning i indexerade respektive inte indexerade artiklar i WoS, se tabell 2. NAT är väl representerat i WoS medan JUR återigen är extremt åt andra hållet med en artikel i WoS. Figur 2 visar de procentuella skillnaderna mellan fakulteterna, respektive för SU totalt. Det finns också skillnader mellan fakulteterna om enbart OA-artiklarna jämförs, NAT har en hög representation av OA-artiklar i WoS, medan HUM har en mycket mindre andel av sina OA-artiklar representerade i WoS.

Tabell 2. Antal artiklar fördelade på fakulteter vad avser indexering i WoS samt OA.

Fakultet	ej WoS ej OA	ej WoS OA	WoS & OA	WoS ej OA	Totalt
HUM	129	17	7	99	252
JUR	23	0	0	1	24
NAT	114	40	138	1210	1502
SAM	239	40	47	350	676
SU	505	97	192	1660	2454

Figur 2: Andelen SU-artiklar samt andelen OA av dessa som finns, respektive inte finns, indexerade i WoS.

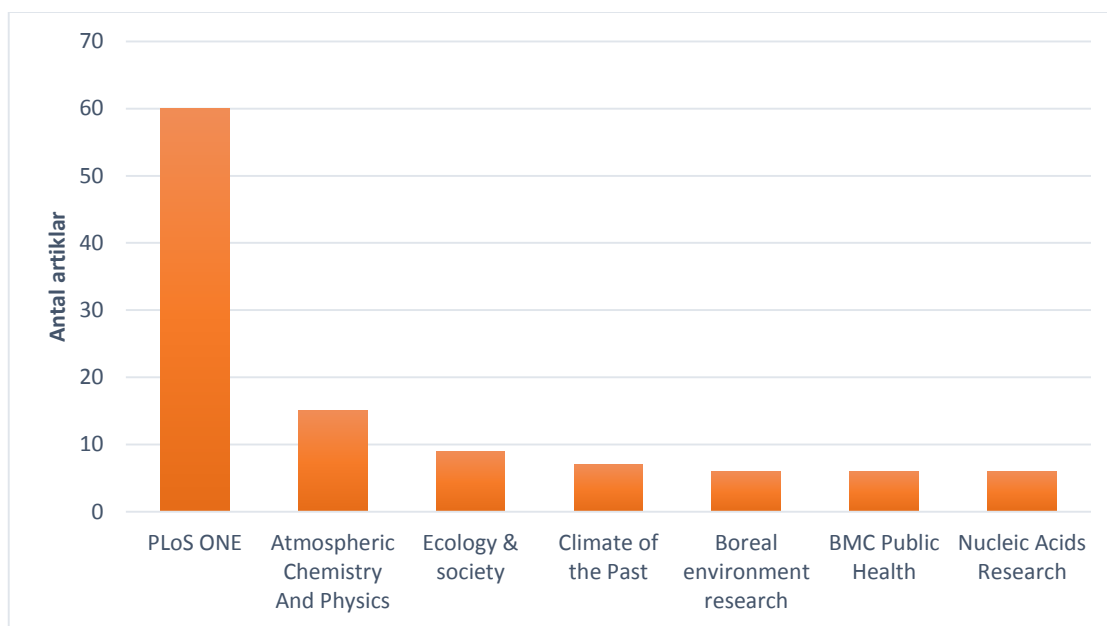
Vid fördelning på institutionsnivå blir materialet snabbt mycket litet, och flera institutioner har endast några enstaka OA-artiklar 2012. I tabell 3 redovisas de fem institutioner som har flest OA-artiklar inom varje fakultet. Stockholm Resilience Centre återfinns på plats 5 för NAT, trots att det är oklart med fakultetstillhörighet, se fotnot 3. I tabell 4 redovisas de OA-tidskrifter som fakulteterna publicerar sig mest frekvent i. Intressant är att PLoS ONE toppar listan för alla tre fakulteterna. PLoS ONE dominerar för övrigt OA-publiceringen vid SU, 55 % av alla OA-artiklar återfinns här, se figur 3. Det finns några svenska/nordiska titlar representerade, men majoriteten är engelskspråkiga tidskrifter (se bilaga 1). Övriga tidskrifter i topp är även de naturvetenskapligt inriktade.

Tabell 3. För varje fakultet redovisas de fem institutioner som publicerade flest OA-artiklar 2012. JUR är inte redovisade då de inte har OA-artiklar enligt de inledningsvis uppställda kriterierna.

Fakultet	Antal publ.
HUM	
Centrum för evolutionär kulturforskning	5
Historiska institutionen	4
Institutionen för mediastudier	3
Institutionen för spanska, portugisiska och latinamerikastudier	3
Centrum för de humanistiska ämnenas didaktik	2
NAT	
Institutionen för tillämpad miljövetenskap	22
Meteorologiska institutionen	21
Institutionen för naturgeografi och kvartärgeologi	19
Institutionen för biokemi och biofysik	18
Stockholm Resilience Centre	17
SAM	
Stressforskningsinstitutet	21
Psykologiska institutionen	17
Institutionen för data- och systemvetenskap	12
Centrum för forskning om ojämlikhet i hälsa	7
Sociologiska institutionen	7

Tabell 4. De fem OA-tidskrifter som respektive fakultet mest frekvent publicerade i 2012. JUR är inte redovisade då de inte har OA-artiklar enligt de inledningsvis uppställda kriterierna.

Fakultet	Antal publ.
HUM	
PLoS ONE	4
Stockholm Review of Latin American Studies	3
Baltic Worlds	2
Climate of the Past	2
Utbildning och Demokrati	2
NAT	
PLoS ONE	39
Atmospheric Chemistry And Physics	15
Ecology & society	9
Boreal environment research	6
Nucleic Acids Research	6
SAM	
PLoS ONE	17
BMC Public Health	6
BMJ Open	4
Nordic Studies on Alcohol and Drugs	4
Demographic Research	3

Figur 3: De 7 OA-refereegranskade tidskrifter som SU:s forskare publicerat sig i mest frekvent under 2012.

Diskussion

Den totala andelen OA-refereegranskade artiklar (urval DOAJ) vid SU är 11,8 %. Vid diskussion med andra lärosäten verkar även de ha samma resultat för motsvarande data, strax över 10 %. I en ny rapport beräknas den nationella andelen för Sverige till 8% (publikationsår: 2008-2011)¹². Det pågår i skrivande stund ett nationellt projekt för att kartlägga OA-publiceringen vid svenska lärosäten, som även det kan förtydliga bilden av OA-publicering vid SU.¹³

Fördelningen över fakulteter av både refereegranskade artiklar samt OA-artiklar skiljer sig markant åt. Endast 24 refereegranskade artiklar (ingen OA) publicerade av JUR finns med i materialet. JUR publicerar en hel del artiklar (drygt 50 % av deras publikationer) men dessa är inte klassade som refereegranskade. JUR har överlag en låg andel refereegranskade publikationer (24,1 %). Även HUM och SAM följer i varierande grad det mönstret¹⁴.

¹² Proportion of Open Access Peer-Reviewed Papers at the European and World Levels – 2004-2011 http://www.science-metrix.com/pdf/SM_EC_OA_Availability_2004-2011.pdf

¹³För information om projektet se <http://www.kb.se/openaccess/projekt/Pagaende-projekt/>

¹⁴ Ahlgren, Per (2013) Fördelningar av publikationer från Stockholms universitet över publikationstyp, innehåll och förlag, 2011-2013, http://www.sub.su.se/media/728111/studie-f_r-sup2.pdf

Skillnaderna i publikationsmönster slår igenom på flera sätt. I den här rapporten redovisas också artiklar som finns indexerade i WoS. Skillnaderna kvarstår i WoS-indexeringen. Av JUR:s 24 artiklar finns endast en med i WoS. Här jämförs alltså samma publikationstyp, refereegranskade artiklar, och även här har JUR en mycket låg representation jämfört med NAT som är väl representerat med ca 90 % av sina artiklar i WoS. Representationen i WoS är av intresse då databasen indexerar peer review-tidskrifter (till största del internationella)¹⁵. Den svenska nationella medelsfördelningen för forskning bygger på bibliometriska indikatorer beräknade med data från WoS¹⁶. En enskild forskare som står i begrepp att publicera kan vara tvungen att ta hänsyn till OA-krav från finansörer, men också krav på att sprida sin forskning i internationellt erkända publikationskanaler. Resultaten i den här rapporten visar vidare att mer än hälften av OA-artiklarna för NAT och SAM återfinns i WoS, medan HUM har en betydligt lägre andel av sina OA-artiklar indexerade (figur 2). Överlag finns det en hel del OA-tidskrifter indexerade i WoS¹⁷.

På institutionsnivå redovisas de fem institutioner inom fakulteterna HUM, NAT och SAM som har flest OA-publikationer 2012. För HUM rör det sig om enstaka artiklar, medan SAM och NAT har fler. För SAM dominerar institutioner som publicerar inom det medicinska ämnesområdet. Förmodligen speglar detta det faktum att urvalet bygger på tidskrifter, men också att medicin som ämne har en ganska hög andel gyllene OA-publicering¹⁸.

På tidskriftsnivå dominerar PLoS ONE för alla tre analyserade fakulteter, även SAM och HUM. PLoS ONE är ett exempel på en så kallad *mega-journal* som publicerar en mycket högre andel artiklar under samma tidsperiod än traditionella tidskrifter.¹⁹ Dessutom är PLoS ONE en generell tidskrift, det vill säga inte inriktad på ett specifikt ämne. Då det inte finns många motsvarande tidskrifter skulle det kunna vara en förklaring till varför just den här tidskriften får stort genomslag.

Den definition av OA som tillämpas i den här rapporten underskattar den verkliga andelen OA, eftersom endast den så kallade gyllene vägen till OA analyseras här. Med gyllene OA menas publikationer som publiceras direkt, utan kostnad för läsarna. Ytterligare begränsningar i den här rapporten är att det endast är tidskrifter som analyseras, de som indexeras i DOAJ. Andra former av OA inkluderar den gröna formen, då författaren själv parallellpublicerar en

¹⁵ The Thomson Reuters journal selection process, <http://wokinfo.com/essays/journal-selection-process/>, (hämtad 130625)

¹⁶ Forskning och innovation, Prop. 2012/13:30, <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/201368>

¹⁷ Se länk, <http://www.sub.su.se/publicera/open-access/publicering-i-oa-tidskrifter.aspx>

¹⁸ Björk, B. C. et al, 2010, Open Access to the Scientific Journal Literature: Situation 2009, PLoS ONE 2010 5(6) doi: [10.1371/journal.pone.0011273](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0011273)

¹⁹ För mer diskussion kring begreppet *mega-journal*, se t ex <http://occamstypewriter.org/trading-knowledge/2012/07/09/megajournals/>

version (oftast inte den slutliga publikationen) och hybrid-OA; där författaren betalar för att den egna artikeln ska vara fritt tillgänglig i en traditionell tidskrift (betalad av läsarna). En ny rapport visar att dessa tre OA-former tillsammans för vissa länder står för mer än 50 % av den totala publiceringen (endast artiklar)²⁰. Andra vanliga publikationstyper; monografier/monografikapitel och konferensbidrag, är i nuläget svårare att analysera med de databaser som finns tillgängliga. Förutsättningar för vetenskapliga OA-monografier diskuteras för nuvarande flitigt²¹. Det finns DOAJ-liknande databaser, till exempel Directory of Open Access Books (DOAB), men den är relativt nystartad (2012) och innehåller just nu drygt 1500 böcker²².

Inför eventuellt fortsatt arbete med att kartlägga OA-publiceringen vid SU finns möjlighet att använda DiVA och Sherpa/RoMEO för att identifiera den gröna OA-publiceringen. Det skulle med Sherpa/RoMEO också vara möjligt att se vilka förlag som tillåter grön OA-publicering, men där författarna av någon anledning inte parallellpublicerat i DiVA. Eftersom den gröna OA-publiceringen utgör den större delen av den totala OA-publiceringen²³ finns här en möjlighet att ytterligare utöka SU:s OA-publicering genom att påminna författare att parallellpublicera. OA i hybridform är däremot svårare att undersöka då dessa artiklar är svåra att identifiera via en källa.

Den här rapporten kan användas som ett underlag för de forskare och beslutsfattare som tillhör fakulteter/institutioner där artiklar utgör en stor del av publikationsmängden. Erfarenheter av olika OA-tidskrifter kan presenteras och bilda underlag för reflektion kring institutionernas publicering. Resultaten kan också användas som underlag i den övergripande diskussionen om val av publikationstyp. Institutionerna publicerar i huvudsak artiklar, monografier/monografikapitel och konferensbidrag, i varierande grad refereegranskade²⁴. Refereegranskningen skiljer sig åt mellan publikationstyperna och det påverkar också var publikationen indexerats som den här rapporten visar.

²⁰ Proportion of Open Access Peer-Reviewed Papers at the European and World Levels – 2004-2011 http://www.science-metrix.com/pdf/SM_EC_OA_Availability_2004-2011.pdf

²¹ Se t ex konferenser? Vår rapport? Chaplin, Simon (2013) Making the case for Open Access books, Guardian Science 13 juni

²² <http://www.doabooks.org/doab>

²³ Proportion of Open Access Peer-Reviewed Papers at the European and World Levels – 2004-2011 http://www.science-metrix.com/pdf/SM_EC_OA_Availability_2004-2011.pdf

²⁴ Ahlgren, Per (2013) Fördelningar av publikationer från Stockholms universitet över publikationstyp, innehåll och förlag, 2011-2013, http://www.sub.su.se/media/728111/studie-f_r-sup2.pdf

Bilaga 1. Tabell över de OA-tidskrifter som SU publicerat sig i 2012.

Tidskriftstitel	Antal publ.
Acta Crystallographica Section E	3
Acta et Commentationes Universitatis Tartuensis de Mathematica	2
Advances in Decision Sciences	1
Advances in meteorology	1
AIP Advances	1
Annales Geophysicae	2
ARKIVOC	1
Atmospheric Chemistry And Physics	15
Atmospheric Chemistry and Physics Discussions	2
Atmospheric measurement techniques	1
Atmospheric Pollution Research	4
Baltic Worlds	3
Barnboken	1
Barnlitterært forskningstidsskrift	1
Biogeosciences	5
BMC Bioinformatics	1
BMC Cancer	1
BMC Ecology	1
BMC Genetics	1
BMC Medical Education	2
BMC Microbiology	1
BMC neuroscience (Online)	2
BMC Psychiatry	1
BMC Public Health	6
BMC Research Notes	3
BMJ Open	4
Boreal environment research	6
CESifo Forum	1
Climate of the Past	6
Clinical Audit	1
Dementia and geriatric cognitive disorders extra	1
Demographic Research	3
Ecology & society	9
Ecology and Evolution	2
Economics and Business Letters	1

Education Inquiry	1
Educational technology & society	1
Electronic Journal of Information Systems in Developing Countries	1
Electronic Journal of Probability	1
Environmental Research Letters	1
Estudios pedagógicos	1
Ethics & Global Politics	2
European Journal of Open and Distance Learning	1
Frontiers in Behavioral Neuroscience	1
Frontiers in Endocrinology	2
Frontiers in Human Neuroscience	1
Frontiers in Integrative Neuroscience	1
Frontiers in Psychology	2
Genetics Selection Evolution	1
Geochemical Transactions	1
Geological Survey of Denmark and Greenland Bulletin	1
Geoscientific Model Development	1
Harm Reduction Journal	1
Hydrology and Earth System Sciences	5
Industrial Health	1
International Journal of Clinical and Health Psychology	1
International journal of evolutionary biology	1
International Journal of Medical Education	2
International Journal of Public Information Systems	1
Journal of Aesthetics and Culture	1
Journal of Business Anthropology	1
Journal of Distance Education	1
Journal of Environmental Health Perspectives	3
Journal of Ethics and Social Philosophy	1
Journal of Information Technology Education: Research	1
Journal of Interactive Online Learning	1
Journal of Logic and Analysis	1
Journal of Medical Internet Research	1
Journal of Neuroinflammation	1
Journal of Physics, Conference Series	1
Journal of Service Science and Management	1
Journal of Singularities	2

Journal of Space Weather and Space Climate	1
Journal of Spatial Hydrology	1
Judgment and decision making	1
Malaria Journal	3
Microbial cell factories	1
Molecules	1
Neoplasia	1
Neuropsychiatric Disease and Treatment	1
New Journal of Physics	3
Noise & Health	1
Nordic Studies on Alcohol and Drugs	4
Nordisk Alkohol- og narkotikatidsskrift (NAT)	2
Nordisk Barnehageforskning	1
Norsk Geologisk Tidsskrift	1
Nucleic Acids Research	6
Nutrition Journal	1
Ocean Science	2
Oceanography	1
Oceanologia	1
Open Journal of Stomatology	1
Orientalia Suecana	1
Particle and Fibre Toxicology	1
Pharmaceuticals	1
Physical Review Special Topics. Accelerators and Beams	1
PHYSICAL REVIEW X	2
PloS Computational Biology	2
PLoS ONE	59
Polar Research	1
Population Health Metrics	1
Pragmatic Case Studies in Psychotherapy	2
Quantitative Economics	1
Remote Sensing	1
Reproductive Biology and Endocrinology	1
Review of European Studies	1
SCI REP-UK	2
Science and Technology of Advanced Materials	1
SCIENTIFIC REPORTS UK	1

Scientific World Journal	1
Slovo	1
Stockholm Review of Latin American Studies	2
Strenae	1
Stroke Research and Treatment	2
Sustainability	1
Sustainability: Science, Practice, & Policy	1
Swiss Medical Weekly	1
Tellus. Series A, Dynamic meteorology and oceanography	2
Tellus. Series B, Chemical and physical meteorology	3
The Cryosphere	5
The Electronic Journal of Combinatorics	1
The Open Diabetes Journal	1
The Open Public Health Journal	1
tripleC (cognition, communication, co-operation)	1
Türk Biyokimya Dergisi	1
Utbildning och Demokrati	2
Water Alternatives	1
World Journal of Gastroenterology	1
Totalsumma	286